

Projekt DITEAM12

Za večjo raznolikost in inkluzijo v športnih klubih za
otroke do 12 let

Razumevanje invalidnosti

Asociación
Mi Hijo y Yo

European
Paralympic
Committee

PEDAGOŠKI INŠTITUT

ICSSPE

SCHOLA EMPIRICA

NEODMA
PSICOLOGIA Y DEPORTE

Razumevanje invalidnosti

Cilji

- Preučiti mite in dejstva o invalidnosti.
- Razumeti pomen invalidnosti in oviranosti ter dejavnike, ki vplivajo na življenja oseb z invalidnostjo.
- Razumeti uporabo teoretičnih okvirjev in modelov invalidnosti v odnosu do telesne aktivnosti ter športa.

Razumevanje invalidnosti

Učni izidi

Po študiju teme boste:

- razumeli osnovne težave povezane z invalidnostjo;
- razumeli implikacije omenjenih težav na telesno aktivnost in šport ter njihov prispevek k oblikovanju pravične družbe za vse.

Razumevanje invalidnosti

Podatki

- Ocenjuje se, da ima 1 milijarda ljudi določeno obliko oviranosti – torej vsaka 7 oseba na našem planetu.
- V najbolj razvitih državah ima obliko oviranosti 15 – 20% populacije.
- Prevalenca oviranosti in njene resnosti narašča s starostjo osebe.

Razumevanje invalidnosti Besede

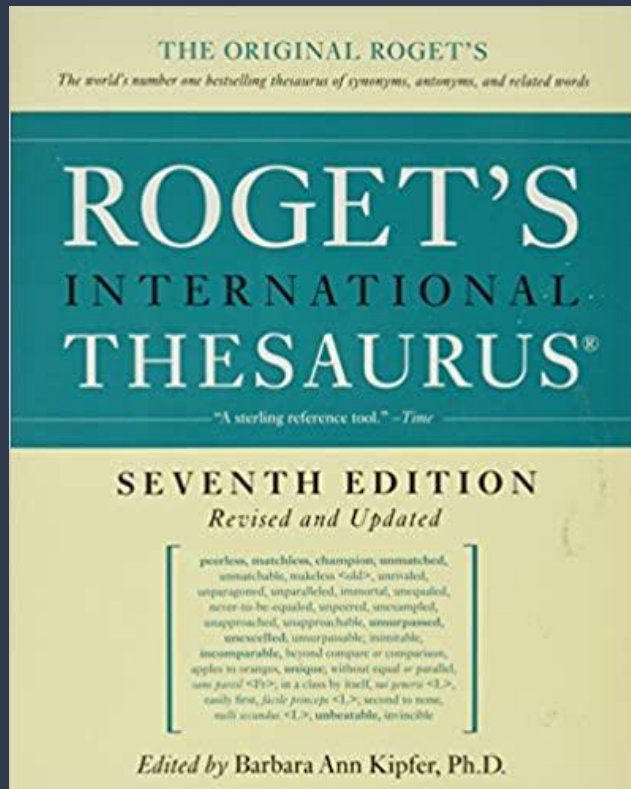

- Terminologija za opisovanje invalidnosti in oviranosti se po svetu razlikuje.
- „Invalidni ljudje“ ali „osebe z invalidnostjo“?
- Praktične rešitve:
  - uporabljajte izraze glede na VAŠO lokacijo
  - izogibajte se negativnim stereotipom, ki niso v pomoč.
  - UPORABLJAJTE IMENA LJUDI!

Razumevanje invalidnosti

Definicije

Vaja

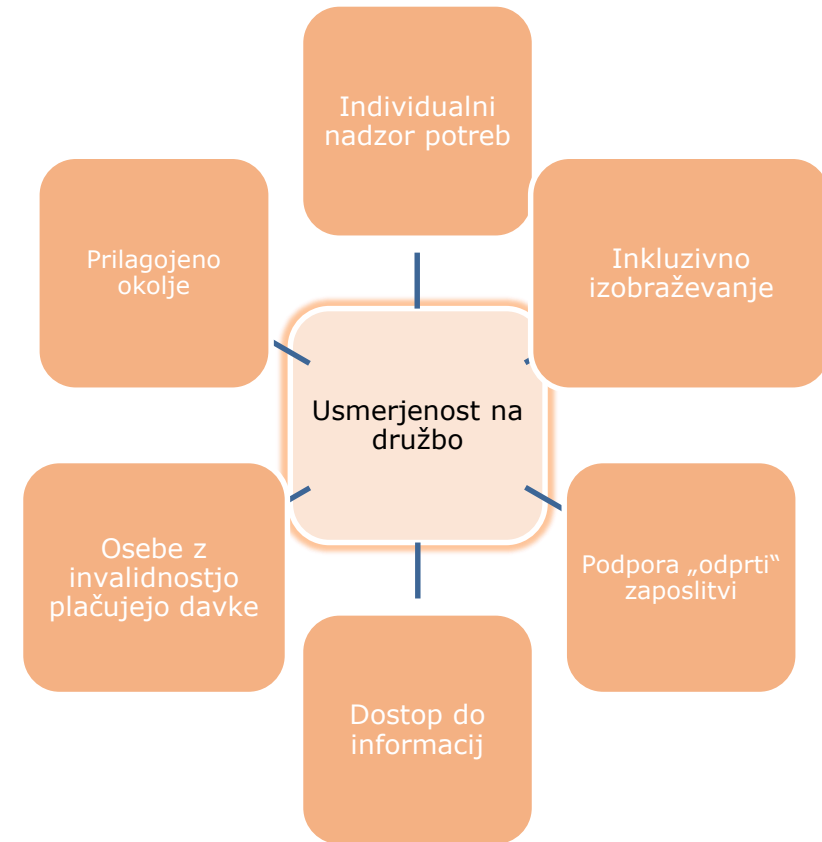
Kaj za vas pomeni „invalidnost“?

Premislite in navedite vse asociacije, ki se jih ob tej besedi spomnite.

- Kaj je tisto, kar „prikrajša“ ljudi? Je to njihova oviranost – ali pa drugi dejavniki?
- **Medicinski model invalidnosti**
Osebe imajo invalidnost zaradi prisotne oviranosti
- **Socialni model invalidnosti**
Osebe imajo invalidnost zaradi socialnih dejavnikov (npr. okolje, ovire k doseganja cilja ali stališča)

Modela invalidnosti

Interpretacija

„Iz naše perspektive je družba tista, ki prispeva k invalidnosti oseb s telesno oviro. Invalidnost predstavlja nadpomenko naši oviranosti, ki nas izolira in izključuje iz celostnega sodelovanja v družbi.“

Zveza za telesno ovirane proti izključevanju (Union of the Physically Impaired Against Segregation - UPIAS)

1976

„Invalidnosti ne smemo obravnavati zgolj medicinsko ali socialno; pogosto imajo osebe z invalidnostjo težave, ki izvirajo iz njihovega zdravstvenega stanja. Potreben je uravnotežen pristop, ki poudarja različne vidike invalidnosti.“

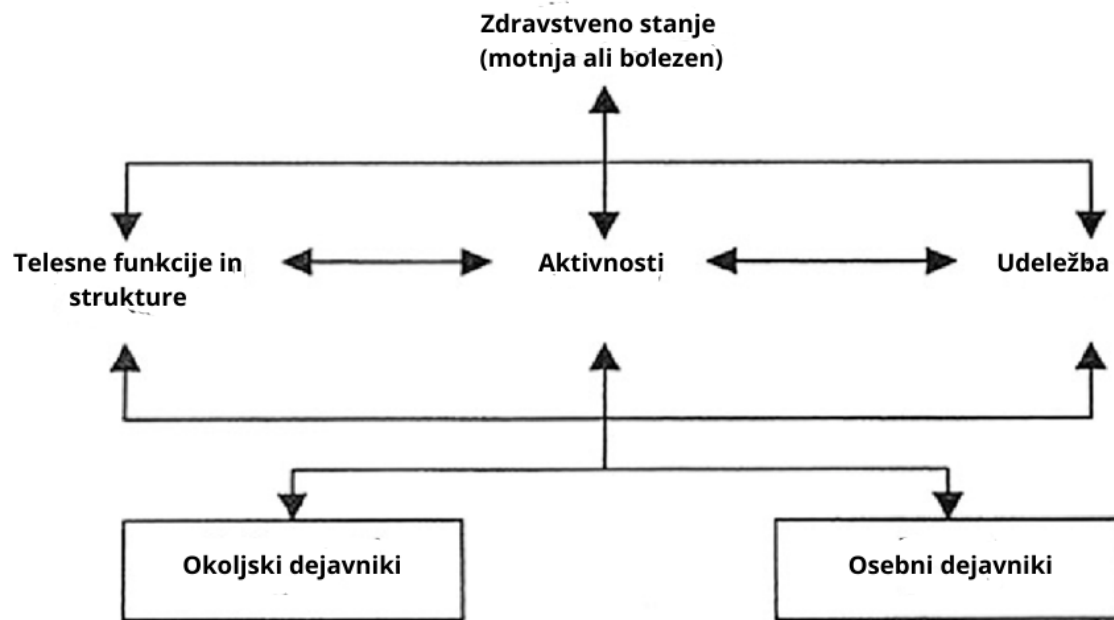
Svetovna zdravstvena organizacija (SZO)

2011

Mednarodna klasifikacija delovanja, invalidnosti in zdravja (International Classification of Functioning, Disability & Health - ICF)

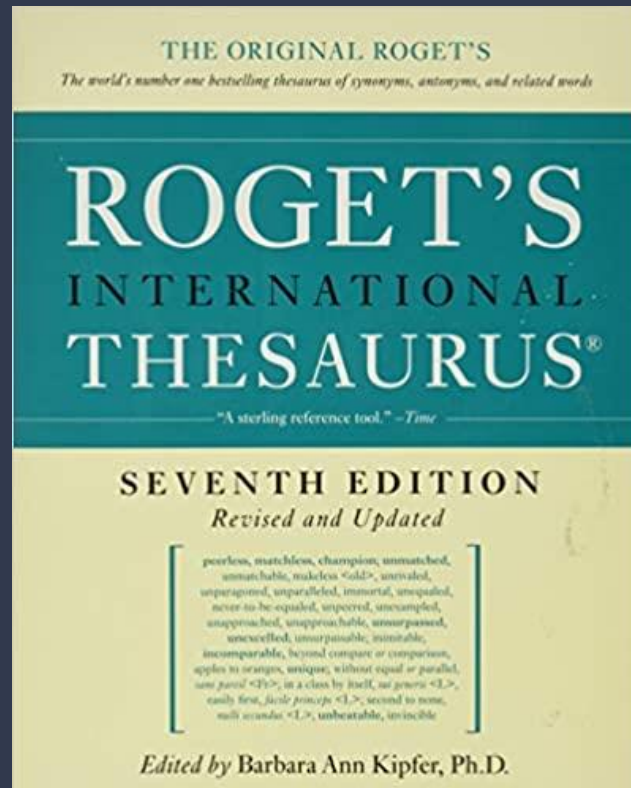
Svetovna zdravstvena organizacija

ICF navaja:

- Številni dejavniki vplivajo na življenja oseb z invalidnostjo.
- Učinek oviranosti na posameznika je pogojen s vplivi teh dejavnikov.
- Npr. oseba z gibalno motnjo lahko učinkovito razvršča pošto, vendar bi imela težave pri raznašanju pošte.

Povzemanje definicije

Definicijo invalidnosti lahko vidimo na ta način:

- **Oviranost** – je to, kar oseba ima – telesna, senzorna, intelektualna ali medicinska motnja (npr. multipla skleroza).
- **Invalidnost** – je učinek invalidnosti, ki ga tvorijo socialne ovire (npr. stališča ali pomanjkanje priložnosti) skupaj z drugimi okoljskimi, osebnimi ali zdravstvenimi dejavniki.
- **OPOMBA:** oviranost ne kaže na slabo zdravje. Veliko ljudi ima oviranost, a nimajo bolezni, bolečin ali poslabšanega zdravja.

Model športa

- Klasifikacija ali razvrščanje športnikov je pogosta praksa v športu; npr. kategorije glede na starost, spol ali težo.
- V športu za invalide je poudarek na funkcionalnih zmožnostih, ki omogočajo klasifikacijo športnikov in organizacijo tekmovanj.
- Športnike se uvrša v „funkcionalne kategorije“ (klasifikacijske skupine) z namenom tekmovanja z vrstniki, ki imajo podobne funkcionalne sposobnosti.

Model športa

***Special
Olympics***

- Drugi programi športa za osebe z invalidnostjo uporabljajo drugačne metode združevanja športnikov za namene tekmovanja.
- Na **Specialni olimpiadi** so športniki združeni glede na učinkovitost (t.i. „razporejanje“, angl. divisioning); npr. vsi športniki, ki imajo enak ali podoben rezultat v teku na 100 metrov bodo tekmovali skupaj.

Začetna točka

Vector stock

- Če uporabimo socialni model ali ICF pristop k telesni aktivnosti, potem je poudarek na učitelju, trenerju, staršu ali prostovoljcu, in ne na osebi z invalidnostjo.
- S tem se poudarjajo **dejanja** učitelja, trenerja, starša ali prostovoljca, in ne **odziv** na oviranost, ki jo oseba ima.

Vaja: na kaj lahko vplivate

Pomislite na katere dejavnike imate vpliv in na katere dejavnike težje vplivate pri delu z otroki in odraslimi z invalidnostjo v športu?

Organizacija skupine	Analiza
Komunikacija	Samozavest
Oviranost	Prilagojeno okolje
Načrtovanje	Opazovanje
Znanje	Navdušenost
Vodenje	Znanje o invalidnosti

Začetna točka

Vplivate lahko skoraj na vse
omenjene dejavnike!

Vplivati ne morete samo na
oviranost, ki jo oseba ima.

Vse ostalo je v vaši moči.

- Lahko se naučite prilagoditi opremo ali uporabiti standardno opremo na drugačen način.
- Skušate poizvedeti o vseh posebnostih in značilnostih vašega športnika– to vključuje njegovo oviranost in implikacije le te na šport ter telesno aktivnost.
- S časom in izkušnjami boste k temu pristopali bolj samozavestno.

Začetna točka

- Kot učitelj, trener, starš ali prostovoljec se osredotočite na dejavnike na katere lahko vplivate in manj na tiste na katere nimate vpliva.
- To je začetna točka: kaj lahko naredite **vi** in ne tisto, kar športnik ne more narediti.

Viri in literatura

- Banks et al, (2010). Financial circumstances, health and well-being of the older population in England. The 2008 English Longitudinal Study of Ageing. London: IFS.
- Life Opportunities Survey 2009-2012 / Census 2011
- Sport England (2016). 'Mapping Disability: the facts – A statistical review of disabled people in England'
- World Health Organisation, [International Classification of Functioning, Disability and Health \(ICF\) \(who.int\)](http://www.who.int/classifications/icf/)
- [World Health Organisation & World Bank \(2011\). 'World report on Disability'](http://www.who.int/world-report-2011/).
- [Union of the Physically Impaired Against Segregation \(UPIAS\) \(1976\). 'Fundamental Principles' \(booklet\)](http://www.upias.org.uk/)